

MITIGATING THE IMPACT OF COVID-19
ON CHILDREN AND FAMILIES

IN THE WESTERN BALKANS AND TURKEY

Funded by
the European Union

Interdisciplinarna mreža
stručnjaka "Ovdje i sada"

Interdisciplinarna mreža stručnjaka “Ovdje&Sada” Ključni rezultati za 2022.

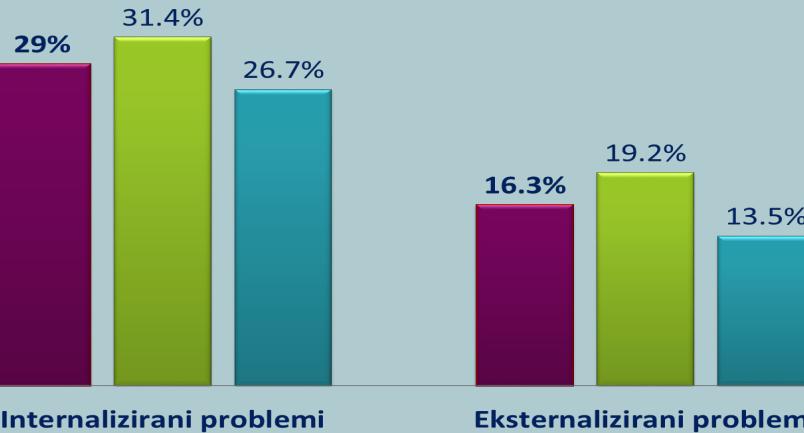

Šta nam poručuju djeca:

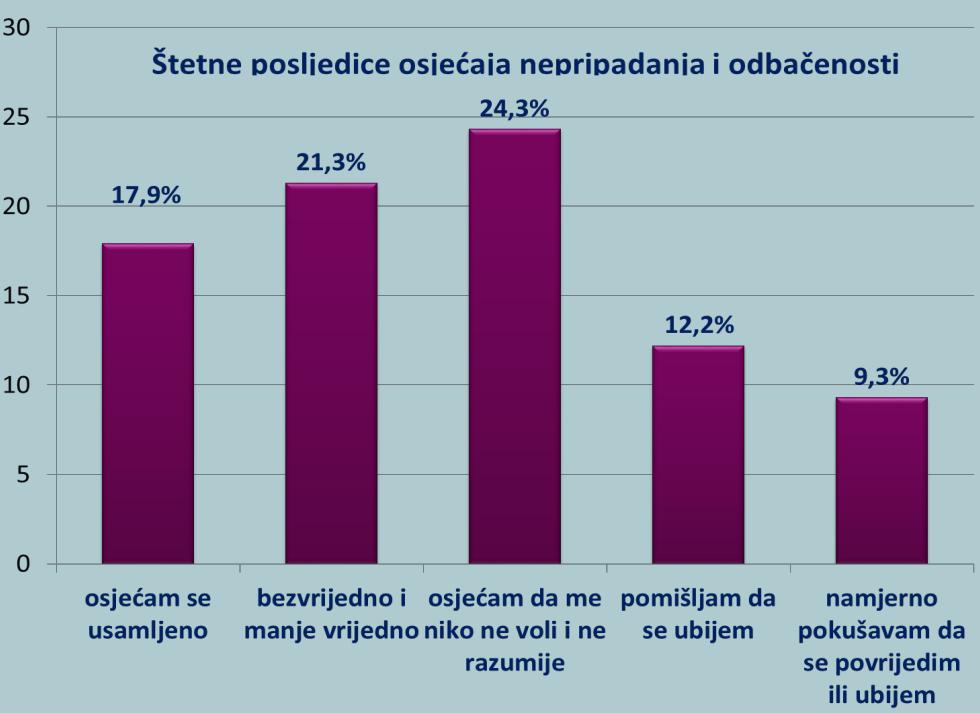

Prevalencija problema mentalnog zdravlja u djece-adolescenata (Badurina, 2013)

■ Ukupno ■ Dječaci ■ Djevojčice

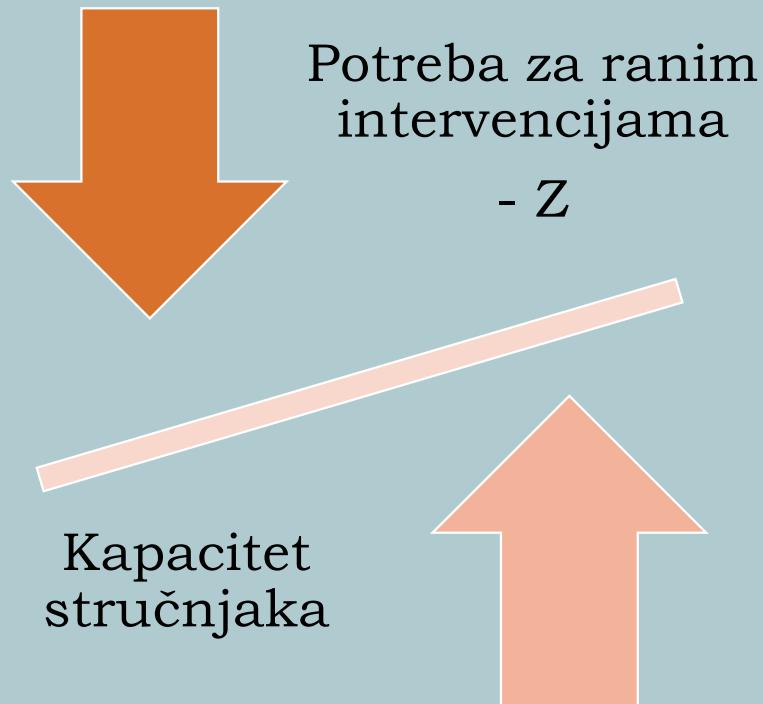
Štetne posljedice osjećaja nepripadanja i odbačenosti

Dostupna istraživanja...

- Sprang G., Silman M. (2013) – studija provedena nakon H1N1 i SARS epidemija u Americi – **30% djece** koja su bila izolirana ili u karanteni zadovoljavalo kriterij za PTSP
- Horesh, D., Brown D.A (2020) – COVID-19 kriza uključuje brojne karakteristike koje se viđaju u masovnim traumatskim događajima – tijekom i nakon pandemije moguće očekivati porast simptomatologije iz kruga **postraumatskog stresa** (prema Buljan Flander, 2020)
- Istraživanja ukazuju na **pojačane razine** anksioznosti, strahova, poremećaja spavanja i pažnje, promjene apetita, tjelesne pritužbe, nemir, razdražljivost, separacijske teškoće...

Pandemija COVID-19 - opasna akumulacija rizičnih faktora

Fegert, J. M., Vitiello, B., Plener, P. L. i Clemens, V. (2020)., prema Buljan, Flander, G. (2020).

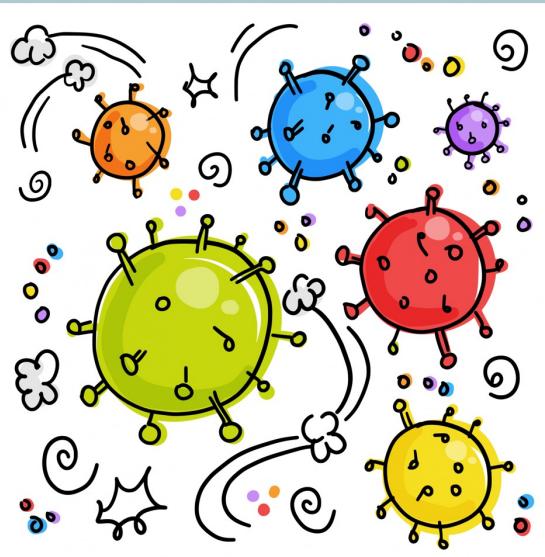

Interdisciplinarna mreža
stručnjaka "Ovdje & Sada"

Proljeće 2020.

MITIGATING THE IMPACT OF COVID-19
ON CHILDREN AND FAMILIES
IN THE WESTERN BALKANS AND TURKEY

Funded by
the European Union

- Kako i na koji način da brzo i adekvatno djelujemo u situaciji koju je izazvao Corona virus i aktuelne zdravstvene mjere zaštite?

- Kako na mentalno zdravlje i kvalitetu života naše djece i mladih utiče sve što je novonastala situacija donijela?

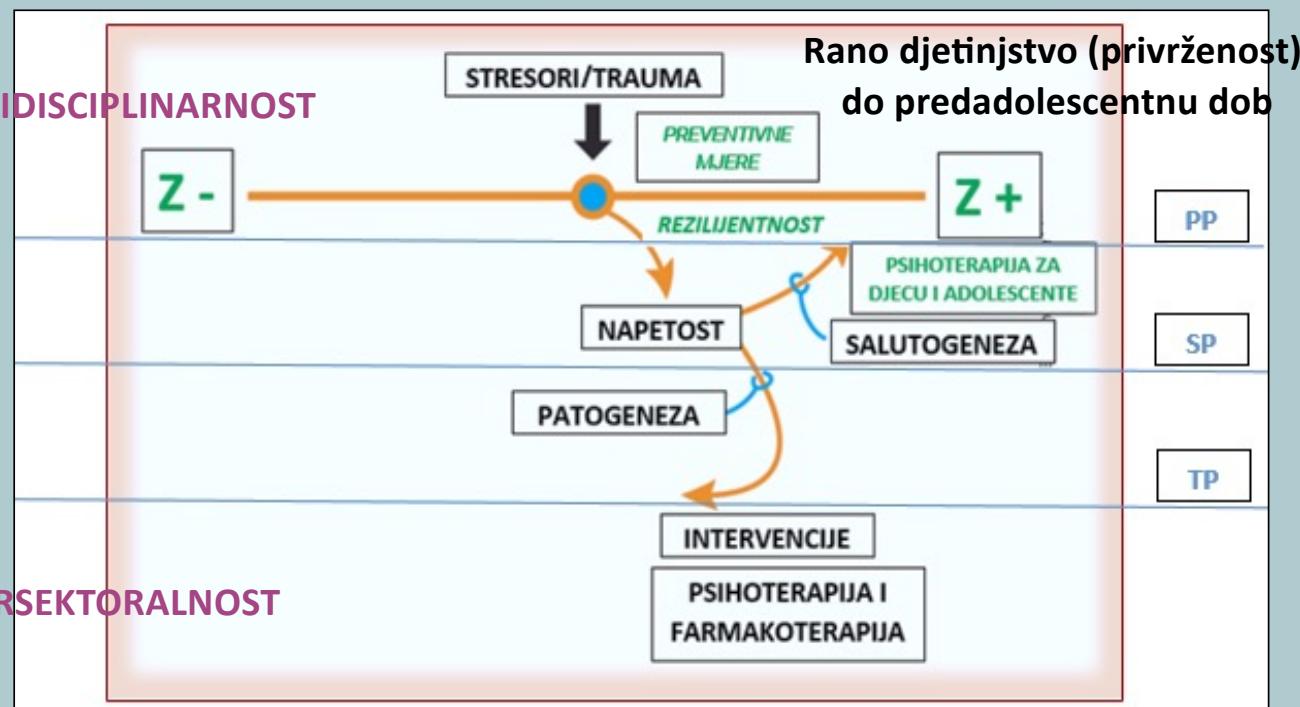
Programski okvir

Holistički-integrativni pristup

Preventivni programi „Zdravi razvoj”

MULTIDISCIPLINARNOST

Konvencija o pravima djeteta

MITIGATING THE IMPACT OF COVID-19
ON CHILDREN AND FAMILIES

IN THE WESTERN BALKANS AND TURKEY

unicef
for every child

Funded by
the European Union

Model preventivnih programa u zdravstvenom, socijalnom i odgojno-obrazovnom sektoru

PP-Primarni preventivni program, SP-sekundarni preventivni program, TP-Tercijalni preventivni program (prilagođen prema modelu, Lindstrom, B., Eriksson, M., Wikstrom, P., 2014., prema Badurina 2016., Badurina 2022)

MULTIDISCIPLINARNOST

Podrška/održiv razoj - CPRD

DRUŠTVENI SISTEM

Rezilijnetna zajednica

Odgajno
obrazovne
institucija

Roditelji/
skrbnici

Zdravstvene
institucije:
Centri za
mentalno
zdravlje

Pravosuđe

Centri za
socijalni rad

NGO (lokalne i
međunarodne)

Kulturno-
sportski centri

Vjerske
institucije

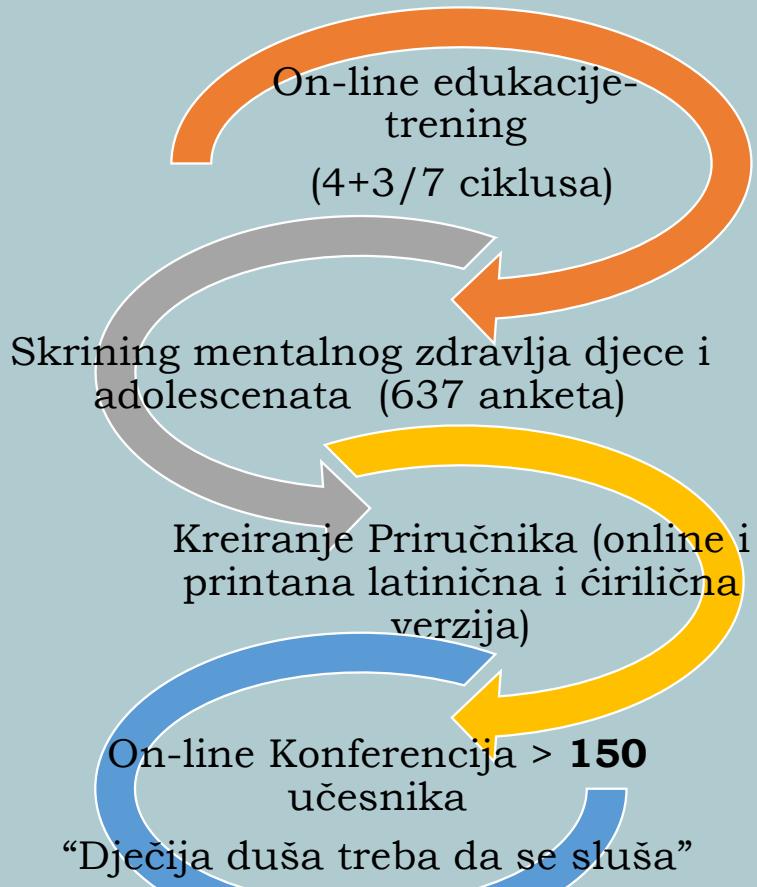

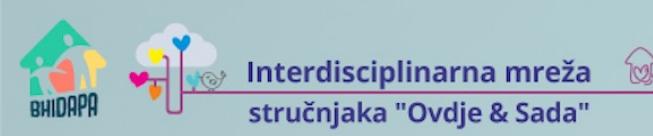
INTERSEKTORALNOST

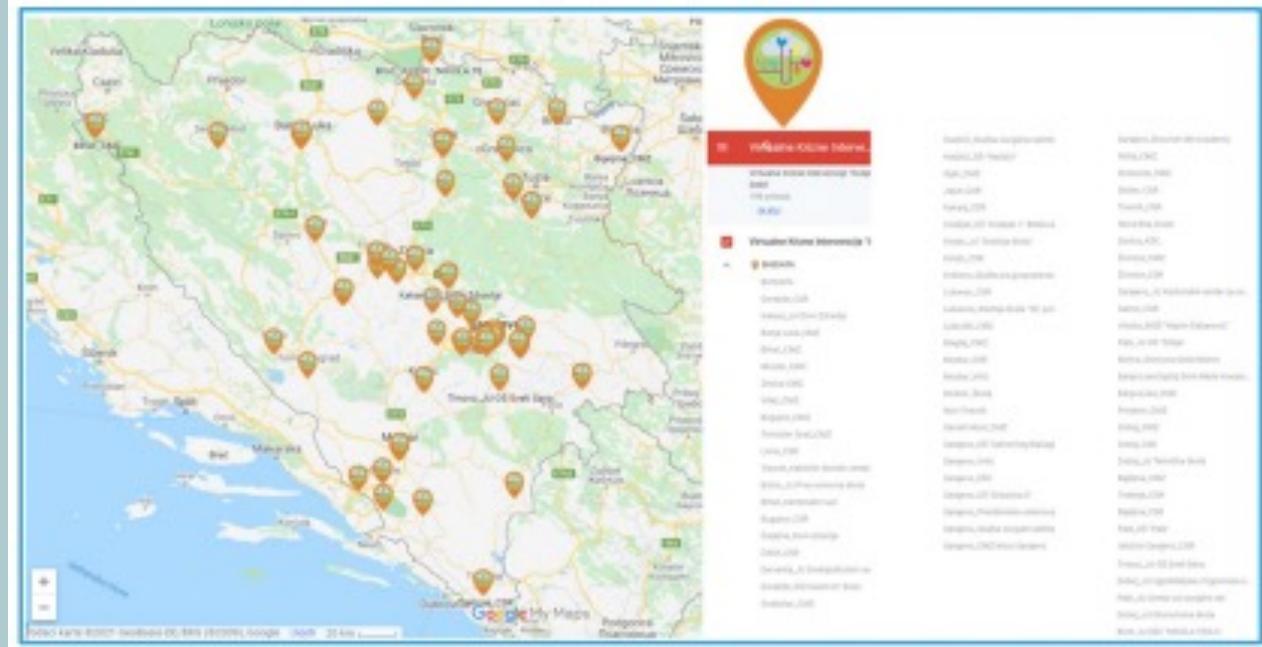
**Rezilijentnost je mnogo više od djetetove
lične sposobnosti da prevlada nevolje** (Ungar, 2020)

Dinamika projektnih aktivnosti: Ključni rezultati za 2022.

Ključni rezultati za 2022.

MITIGATING THE IMPACT OF COVID-19 ON CHILDREN AND FAMILIES

<https://bhidapa.ba/ovdje-i-sada/interdisciplinarna-mreza-strucnjaka/mapa/>

Interdisciplinarna mreža
stručnjaka "Ovdje & Sada"

Ključni rezultati za 2022:

Značaj multidisciplinarne i intersektoralne saradnje

Direktni korisnici

309

81 institucije

25 Centra za
mentalno
zdravlje

24 Centra za
socijalni rad

31. Odgojno
obrazovnu
ustanovu

1 Kantonalni
sud Bihać

pedagozi

odgajatelji

psiholozi

socijalni
radnici

psihijatri

medicinske
sestre

pravnici

terapeuti

Učitelji/
nastavnici...

MITIGATING THE IMPACT OF COVID-19
ON CHILDREN AND FAMILIES

IN THE WESTERN BALKANS AND TURKEY

unicef
for every child

Funded by
the European Union

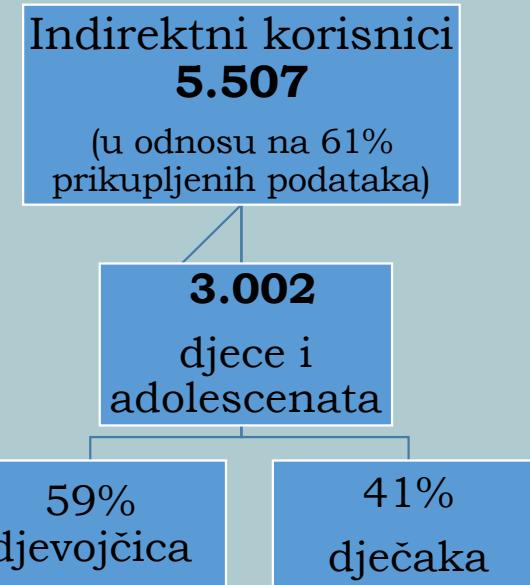
Cjelokupan program okupio **preko 300 stručnjaka** sa
područja BiH, što je **82% više učesnika** u odnosu na cilj koji
je **projektom predviđen**.

Interdisciplinarna mreža
stručnjaka "Ovdje & Sada"

Ključni rezultati za 2022:

Značaj multidisciplinarnе i intersektoralne saradnje

20% više djevojčica traži podršku

MITIGATING THE IMPACT OF COVID-19
ON CHILDREN AND FAMILIES

IN THE WESTERN BALKANS AND TURKEY

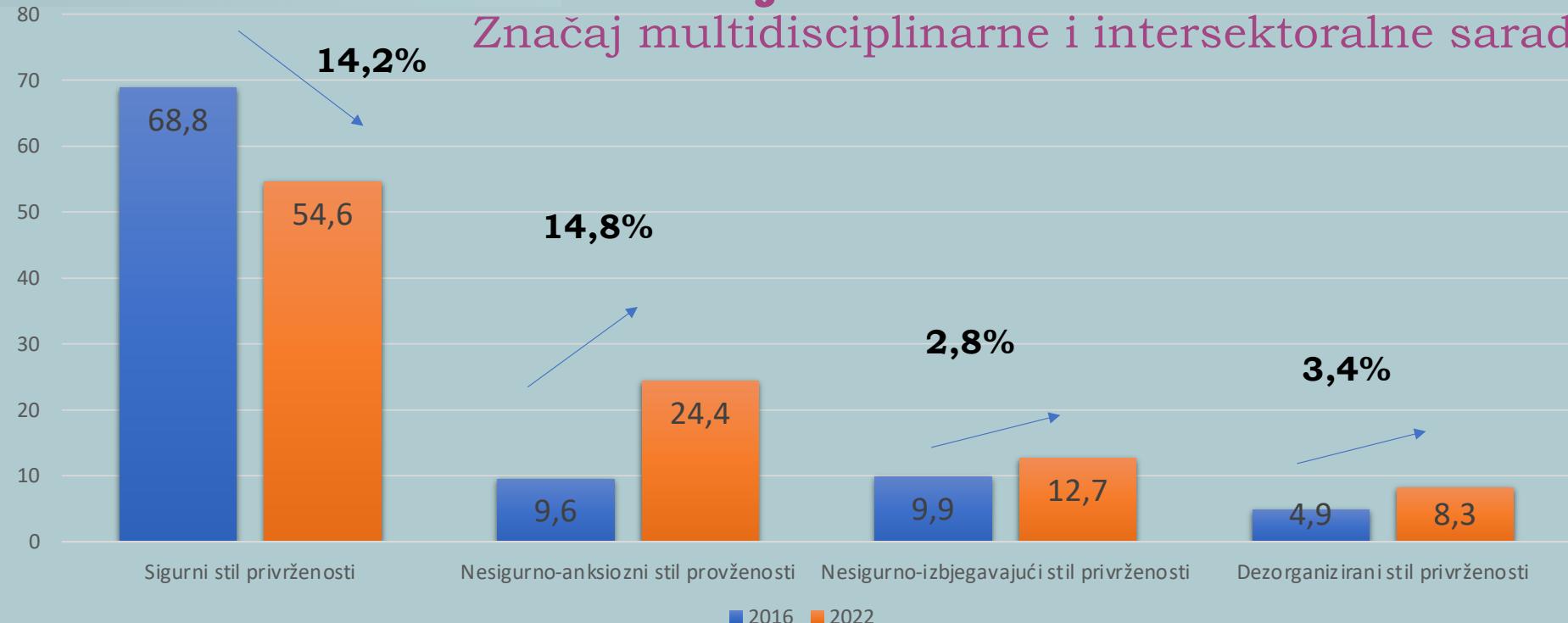

Funded by
the European Union

Ključni rezultati za 2022:

Značaj multidisciplinarnе i intersektoralne saradnje

MITIGATING THE IMPACT OF COVID-19
ON CHILDREN AND FAMILIES

IN THE WESTERN BALKANS AND TURKEY

Funded by
the European Union

Ključni rezultati i izazovi:

- 1. Nove situacije-krize** dovode do **novih izazova (Kriza kao izazov za rast i razvoj)**
- 2. Vazni su principi** intra i interpersonalnog **odnosa**, kroz koji dolazi i do **kvalitete odnosa sa djecom i mladima**
- 3. Pristup djeci i mladima** ima svoje **specifičnosti vezane uz dob**, što zahtjeva **kontinuirane i specifične edukacije**
- 4. Potrebno je modificirati pristupe** prema djeci i mladima koji imaju različite oblike neurorazvojnih odstupanja ili ozbiljne psihičke probleme kao i djece iz **ugroženih grupa** koji trebaju **veću podršku**.

Interdisciplinarna mreža
stručnjaka "Ovdje & Sada"

Ključni rezultati i izazovi:

5. Potrebno je **povećati svjesnost i aktivno djelovati u daljem jačanju multidiplinarnе i intersektoralne saradnje**;
6. **Pandemija** i promijenjen način funkcionisanja porodica i društva rezultirao je **porastom (samo)destruktivnih oblika ponašanja**, te je neophodno razvijati **modele dobre prakse i reagovanja u zaštiti djece** u skladu sa Konvencijom o pravima djece;
7. **Neophodne su strategije preventivnih programa usmjerenih na jačanje odrednica zdravlja**, utemeljene na naučnom istraživanju i teoriji.

MITIGATING THE IMPACT OF COVID-19
ON CHILDREN AND FAMILIES

IN THE WESTERN BALKANS AND TURKEY

unicef
for every child

Funded by
the European Union

Top Left: A whiteboard drawing by a child depicting a virus (labeled "virus korona") attacking a heart, with other drawings of hands, a mask, and a house.

Top Center: A screenshot of a video conference showing several participants, with a list of names on the right: Amela Hadžimej... Ljiljana Ujetlić... Aleksandra Durić...

Top Right: A screenshot of a video conference grid with many participants, including names like Vildana Aziraj..., Sanja Gluščević..., Sanić Sehmeh..., and Mirela Badurina.

Middle Left: A slide titled "VirtualCrisisInterventions HereAndNow" listing "Nekoliko primjera iz prakse:" (Several examples from practice):

- Disociativna stanja
- Problemi prehrane i psihoza
- Poremećaji pažnje – epilepsija, poremećajući očne koordinacije
- Noćni strahovi (psihološko, organsko)
- Somatske smetnje (psihološko, organsko)
- OKP i tm cerebri

Middle Center: A video conference call with multiple participants, including a woman in a white coat smiling.

Middle Right: A video conference call with multiple participants, including a woman in a white coat smiling.

Bottom Left: A slide titled "Preporuke za roditelje, budite:" (Recommendations for parents, be:) with categories: Zdravi, "Mindfull", Suradljivi, Iskreni, Fleksibilni, Razumni, Tjelesno, Mentalno, Svjesni rizika, Smirenog pristupa, S institucijama sustava, S drugim roditeljem, Vezano za probleme kod djeteta, Oko zdravstvenog stanja, Oko točnih termina kontaktata, "Nadoknade" propuštenog vremena, Vezano za alimentaciju, Oko raznih COVID-19 nenadnih okolnosti.

Bottom Center: A screenshot of a virtual reality or 3D environment showing two avatars in a room, with interface elements like "Front", "Back", "Delete", "Hug", "Speak", "Hug", "GREETING TRAINING", and "Amela Hadžimej...".

Bottom Right: A colorful child's drawing of a sun, flowers, and a tree, with the word "LOL" written on it. A video conference call is overlaid on the bottom right corner.

MITIGATING THE IMPACT OF COVID-19
ON CHILDREN AND FAMILIES
IN THE WESTERN BALKANS AND TURKEY

Funded by
the European Union

Interdisciplinarna mreža
stručnjaka "Ovdje i sada"

Dječija duša treba da se sluša

Online priručnik : <https://bhidapa.ba/publikacije-2/>

Hvala na pažnji!

